

Pronto

**Därför gick
vi tillbaka till
Bibliografisk service**

Karlstads bibliotek bytte en persons
kompetens mot jämn kvalitet, s. 4

**BTJ i den
nationella
katalogen**

Två år sedan beslutet
– var är vi nu? s. 3

**»Det är onödigt
att många sitter
och gör samma sak«**

Catharina Isberg om varför katalogiseringen bör hanteras nationellt, s. 10

Pronto #5
2019

Ansvarig utgivare:
Emma Tennevall

För många är biblioteken en viktig mötesplats och kunskapskälla. Pronto ges ut av BTJ för att ge möjligheter för fler att upptäcka litteratur och kultur och öka förståelsen för BTJ:s utbud av produkter och tjänster. Med engagemang, läsfrämjande och läsinspirerande arbete växer förståelsen i samhället. Genom att göra kunskap och medier tillgängligt för fler, arbetar vi för ett inkluderande samhälle. Därför är vi stolta över att få stödja biblioteken genom vår verksamhet på BTJ och vara en del av framtidens bibliotek.

Så länge inget annat anges är texterna skrivna av medarbetare på BTJ.

[btjsverige](#)
[btjsverige](#)
[btjsverige](#)
[company/btj](#)
[blogg.btj.se](#)

[btj.se](#)

Första kvinna att motta Riksbankens ekonomipris i Alfred Nobels minne var Elinor Ostrom. Det fick hon främst för analyser av organisering kring samfälligheter, det vill säga hur allmänna resurser hanteras. Forskningen visade att decentralisering kan fungera utan statlig kontroll eller marknadens osynliga hand.

Tidigare hade svenska folkbibliotek ansvar för sina egna kataloger, nästan alla abonnerade på BTJs katalogservice. Men sedan biblioteken började ansluta sig till den nationella katalogen Libris har det ansvaret flyttats över till ett nationellt kollektiv. Den nationella katalogen vilar på en kooperativ modell.

Kataloginformationen i Libris är öppen data och en allmän resurs. Bibliotek anslutna till Libris åtar sig att bidra med data som ska säkerställa en aktuell och korrekt katalog. Samtidigt saknas mekanismer som hindrar bibliotek från att åka snålskjuts på andra biblioteks investeringar.

Hur kan då gemensamma resurser användas på ett bra sätt? Enligt Elinor Ostroms forskning behöver användarna, i det här fallet biblioteken, träffas och själva skapa ett regelverk, med åtgärder mot dem som inte bidrar till det gemensamma.

Det är något som den nationella katalogen saknar.

Det här numret av Pronto handlar om den nationella katalogen och om hur BTJ:s Bibliografiska service kan påverka utvecklingen av en mer effektiv lösning.

Gunnar Rensfeldt
Marknadskommunikatör

Bibliografisk service

– förenklar biblioteks mediehantering

Bibliografisk service är en tjänst för enklare och bättre mediehantering – nu också för bibliotek anslutna till Libris. BTJ:s service underlättar inköp, katalogisering och utrustning. Ditt bibliotek får snabbt en katalogpost med hyllsignum levererat till sin katalog, samt utrustning av mediet som överensstämmer med katalogen. Biblioteket sparar tid och arbete – resurser som kan läggas på att främja läsning och stötta låntagare.

Bibliografisk service i nationell katalog

På rätt väg

Det är nära två år sedan BTJ och Kungliga biblioteket, KB, kom överens om hur Bibliografisk service kunde levereras till Libris. Emma Tennevall, som är ansvarig för tjänsten, svarar på var vi står idag.

Bakgrunden till Bibliografisk service förflyttning till Libris var dels att göra den metadata som BTJ skapar åt folkbiblioteken till öppen data, och även att möjliggöra för Librisbiblioteken att få katalogservice av en leverantör.

Ett annat viktigt skäl var att forsknings- och folkbibliotek skulle samla sina bestånd i en gemensam databas. Det är inte en ny fråga. Mellan BTJ och KB började de första samtalen i ämnet redan 1978.

Mot den bakgrunden har det gått snabbt de senaste åren. Under 2018 skrev folkbiblioteken nya avtal med BTJ och överenskommelser med KB om att bli Librisbibliotek.

Under samma period lanserade KB katalogiseringsverktyget Libris XL, som BTJ arbetar i idag. Det gav en omtumlande start eftersom Libris XL inte var färdigutvecklat. Produktionstakten gick därför inte att upprätthålla och BTJ fick avvakta med att skapa metadata i Libris. Idag har många bitar fallit på plats, nästan all metadata skapas i Libris.

Året 2019 har präglats av utveckling. Ett intensivt samarbete mellan BTJ och KB för ett nytt postflöde för förkortad katalogisering. Nya funktioner för hyllsignum i Libris har utvecklats. Det kommer att underlätta hela medieflödet för bibliotek med Bibliografisk service, från inköp till utrustning.

När våra nya funktioner är testade och driftsatta kommer BTJ och KB gemensamt planera för när bibliotek med Bibliografisk service ska få sin postförsörjning via Libris flöden. En stor förändring som påverkar mer än hälften av Sveriges folkbibliotek. Vi vill därför göra det så bra som möjligt!

För BTJ är det en enormt spännande och nydanande resa att äntligen få vara med och förverkliga den gemensamma nationella katalog som vi diskuterat sedan 1978 - i över 40 år.

Det hoppas vi att Sveriges bibliotek också ser fram mot!

Emma Tennevall.
Fotograf: Sebastian Borg.

»Idag har många bitar fallit på plats, nästan all metadata skapas i Libris.«

KARLSTADS BIBLIOTEK:

Därför gick vi tillbaka till Bibliografisk service

Karlstads bibliotek är störst av biblioteken i Värmland som nu väljer att åter katalogisera genom bibliografisk service från BTJ.

Foto: Karlstads bibliotek.

Allt fler kommunala bibliotek väljer att ansluta sig till Libris. I samband med detta väljer många att sköta katalogiseringen själva. I Värmland, som gick i bräsch in i samkatalogen, där har biblioteken tänkt om för att leverera information till den nationella katalogen. De återgår till BTJ som leverantör.

– Vi hade inte möjlighet att ha personal som bara jobbade med katalogisering. Vi behövde fördela

om timmar till annan verksamhet, att ha öppet och jobba med utåtriktade arbetsuppgifter, säger Åsa Hansen, bibliotekschef för Karlstads bibliotek.

Biblioteken i Värmland har samarbetat i över tio år. Biblioteket i länets residensstad, Karlstad, hade liksom en majoritet av Sveriges folkbibliotek, Bibliografisk service från BTJ fram till 2013. Då länets tolv kommunala bibliotek anslöt sig till den nationella katalogen Libris och tog över katalogiseringen själva.

– Vi hade uppdraget fördelat på olika bibliotek. När vi såg att vi inte riktigt kommer att kunna upprätthålla den kompetensen längre började vi att resonera om det fanns andra möjligheter, säger Åsa Hansen.

En persons kompetens byttes mot jämn kvalitet
Värmland hade flera goda förutsättningar när de påbörjade sin resa mot att bli ett Libris-län. De hade ett tätt samarbete mellan kommunerna och en kunnig projektledare med erfarenhet från Kungliga biblioteket, som ansvarar för drift och utveckling av katalogen och tillhörande datorprogram.

»Vi hade inte möjlighet att ha personal som bara jobbade med katalogisering.«

Men att mycket av kompetensen var knuten till en person gjorde att organisationen fick tänka om när projektledaren fick ett annat uppdrag.

– Det är inte självklart att kunna hitta samma kompetens igen, säger Åsa Hansen.

Utredde Libris noga

Att bli ett Libris-bibliotek var inte ett beslut som togs lättvindigt. Det genomfördes en noggrann utredning där nya arbetssätt och system testades i över ett år. Förändringar och utmaningar hanterades på ett strukturerat sätt och utredningen kom fram till att trots förändrade rutiner och fler arbetsmoment så hade det ”i stort sett flutit på.” Och bakom det flytet låg mycket arbete.

– Det var en otrolig omställning. Katalogposterna var helt annorlunda, och det var mycket handpåläggning, berättar Inger Sundström.

Hon förklarar att tidigare var kataloginformationen färdig och likformig – när katalogposterna

hanterades i BURK, BTJ:s bibliografiska databas. När biblioteket anslöt sig till Libris krävdes något som hon beskriver som ”katalogmognad”.

– Vi var inte vana vid att se på katalogposterna och upptäcka om det var rätt eller fel, berättar Inger Sundström.

Ett kollektivt åtagande

Ett bibliotek som ansluter sig till den nationella katalogen åtar sig samtidigt att bidra till att uppdatera katalogen så att den håller sig aktuell och korrekt.

»Vi var inte vana vid att se på katalogposterna och upptäcka om det var rätt eller fel.«

– När vi gick över till Libris jobbade vi mycket med det. Vi jobbar ihop här i Värmland och försökte ta ansvar och ta hand om vårt material, berättar Åsa Hansen.

För att kunna uppfylla sitt åtagande utbildades personalen i de nya systemen och hur Libris fungerar.

– Jag tyckte att vi fick jättebra stöd från KB och Libris-avdelningen med utbildning och kurser och genomgångar och gemensamma tankar kring vilka ämnesord man skulle använda, säger Åsa Hansen.

Sedan starten 2013 har mycket hänt. Det växande Libris-kollektivet, med KB i spetsen, har arbetat för att databasen ska kunna tillgodose behoven hos olika typer av bibliotek.

– Jag tror att man har hittat det där lite grand, att se vilka behov som finns och vilka som är olika och lika. Och hur man kan skapa en utvecklingsprocess för att nå en gemensam nationell katalog. Jag tycker att det är ett arbete som pågår hela tiden som blir bättre och bättre, säger Åsa Hansen.

Tre frågor till Lena Nihlgård, produktionsledare för meta-data på BTJ

Lena Nihlgård.

Fotograf: Niclas Lund.

Hur bidrar BTJ:s katalogisering till att göra Libris bättre för folkbiblioteken?

– BTJ berikar alltid poster i Libris med SAB-klassifikation. En av våra katalogisatörer skriver korta innehållsbeskrivningar, ett populärt verktyg för bibliotekariéer som förmedlar litteratur. Det BTJ producerar är ett urval efter folkbibliotekens behov med en bredd som få andra aktörer har, med väldigt många språk och materialtyper.

Vilka frågor driver BTJ i Libris samverksstruktur och expertgrupper?

– I Libris användargrupp driver vi frågor om ansvar: Vem ansvarar för SAB? För en jämnare standard i Libris? För ämnesord samarbetar vi med Statens barnboksinstitut. Med allt från praxis till nya ämnesord anpassade efter folkbibliotekens efterfrågan. I RDA-gruppen för vi diskussioner om tillämpningen av RDA-toolkit.

Drar folkbibliotek utan Bibliografisk service någon nytta av att BTJ katalogiserar i Libris?

– Ja. Men de främsta fördelarna med tjänsten gagnar enbart betalande kunder. Vi utgår från det som våra kunder köper in, och enbart våra kunder får servicen för hyllsignum som underlättar hela inköps- och utrustningsflödet.

Utvecklingsrådet

Sedan 2016 finns ett utvecklingsråd där BTJ tillsammans med våra kunder diskuterar idéer och utvecklingsmöjligheter inom Bibliografisk service. I november hölls andra mötet för i år. Ella Styf från Växjö bibliotek var med under mötet.

Vad har ni diskuterat idag i UV-rådet?

Framför allt har BTJ berättat om vad som är på gång. Att det är ett intensivt skede i funktions-testningen av bibliografisk service i den nationella katalogen, om hyllsignum från BTJ i Libris och förkortad katalogisering. BTJ vill i rådet fånga upp vad rådsmedverkande har för synpunkter.

Vad tycker du var mest givande eller intressant?

Det var att höra hur pass aktivt man arbetar här på BTJ med övergången. Och att det finns en speciell grupp som jobbar mycket med det. Det viktigaste för mig var vad jag kan göra för att leva upp till det kooperativa åtagandet i Libris, och det är att katalogisera så mycket som möjligt, säger Ella Styf.

Vad kan bli bättre när Bibliografisk service kopplas till den nationella katalogen?

Som det är tänkt nu ska biblioteken vara aktiva och ingå i Libris-kollektivet och ta mycket stort eget ansvar. Då är det viktigt att det arbetas fram en gemensam standard och norm för hur man arbetar som Libris-bibliotek. Det kan till exempel Utvecklingsrådet göra i samarbete med KB.

Övre raden från vänster: Emma Tennevall, Agne Ydrauw, Anna Corlin och Anna Nilsson.

Undre raden från vänster: Christian Forsell, Helene Johanson Otterström, Ella Styf, Lena Nihlgård, Åsa Ekblad och Mårten Gustafsson.

Fotograf: Niclas Lund.

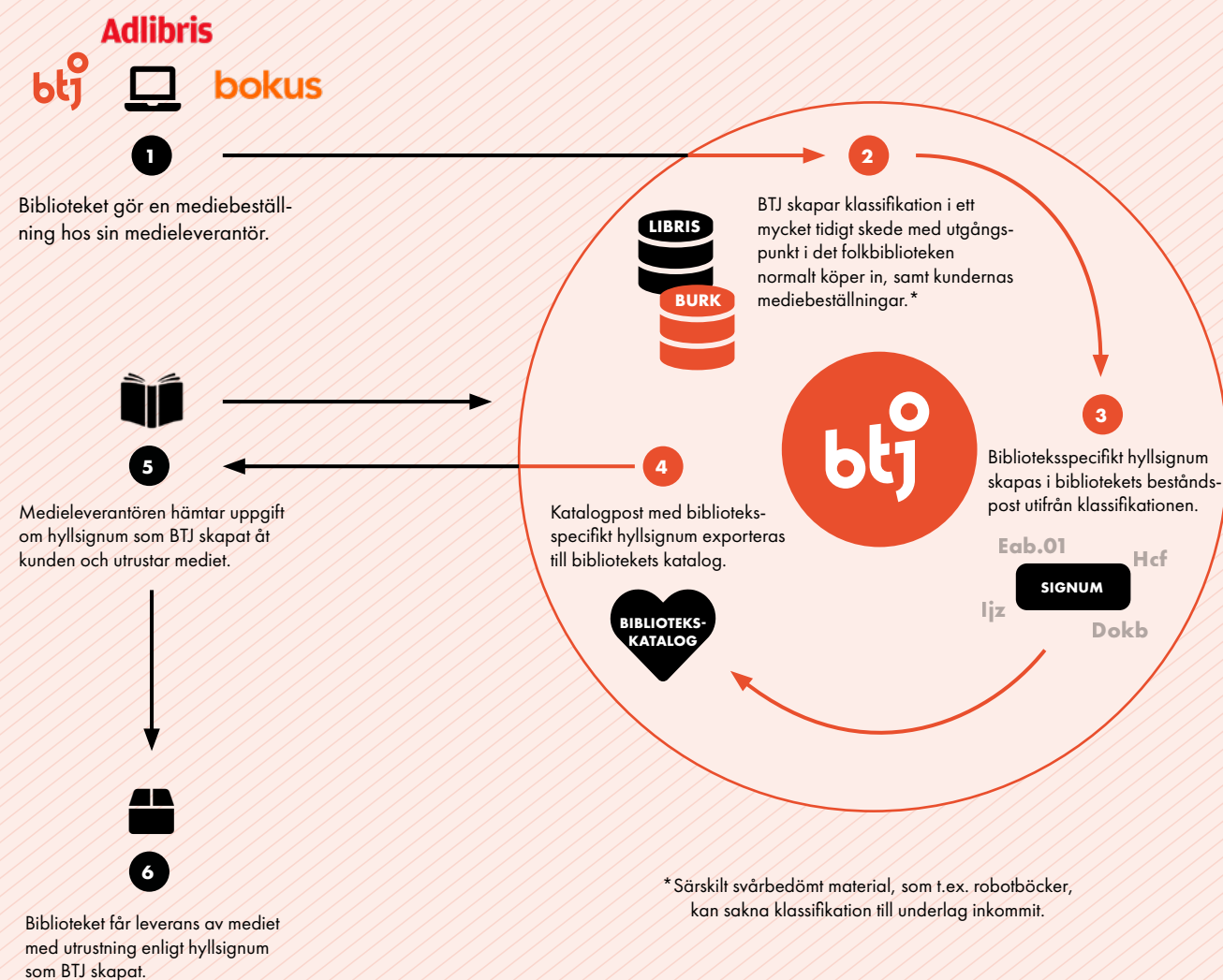
Bibliografisk service förenklar bibliotekets mediehantering

För folkbiblioteken är en smidig mediehantering grundläggande för verksamheten. Bibliografisk service är en klassisk tjänst med vilken ditt biblioteks mediahantering förenklas och förbättras. Med Bibliografisk service, som numera finns för Librisbibliotek, underlättar BTJ hela flödet från inköp, till katalogisering och utrustning. Biblioteket sparar därmed in mycket tids- och resurskrävande arbete.

En särskilt viktig del av tjänsten är just servicen för hyllsignum. Hyllsignum är basen för uppställning och utrustning och det behöver skapas snabbt och inte bli fel för att mediehanteringen ska fungera smidigt. Om du har Bibliografisk service kan BTJ skapa hyllsignum åt ditt bibliotek enligt den indelning du själv önskar. De flesta bibliotek använder BTJ:s standardsignum, men många av våra kunder har mer finindelat än så.

Genom Bibliografisk service behöver ditt bibliotek inte arbeta med att ange hyllsignum för utrustning redan vid inköpstillfället. Ditt bibliotek får snabbt en katalogpost med hyllsignum levererat till sin katalog, samt utrustning av mediet som överensstämmer med katalogen.

Det går till ungefär så här:

KATALOGISATÖREN:

”Nya möjligheter med Libris XL”

Ingrid Dannberg.
Fotograf: Sebastian Borg.

Ingrid Dannberg har jobbat som katalogisatör på BTJ sedan drygt 20 år tillbaka. Hon ser positivt på företagets övergång till att jobba med Libris XL: ”Det är ett enklare sätt att katalogisera”.

Ingrid Dannberg är precis hemkommen från Stockholm där hon, som representant från BTJ, medverkat i Libris användargrupp för katalogisering. Förutom webbaserade möten ses gruppen ibland och diskuterar arbetet med Libris XL. Här finns även möjlighet för deltagarna att ställa frågor om aktuella utmaningar och problem.

– Deltagarna kommer från olika typer av bibliotek, det vi har gemensamt är att alla jobbar med Libris XL. Trots våra olikheter har vi förvånansvärt ofta likartade frågeställningar, förklarar Ingrid Dannberg.

Det var i april 2019 som BTJ påbörjade jobbet med att gå över från det egna katalogiseringsverktyget BURK till det nationella Libris XL som tagits fram av Kungliga biblioteket.

»Vi har befunnit oss i en process där vi både behövt lära oss RDA, de nya reglerna, samt Libris XL.«

Grundtanken med Libris är att samtliga Librisbibliotek genom samverkan tillsammans bygger upp en nationell bibliotekskatalog. BTJ katalogiserar för cirka 150 folkbiblioteks räkning. Libris XL bygger på formatet Bibframe och ger goda möjligheter till länkade data.

– En stor fördel med Libris XL är att det är enklare att lära sig om man kommer som ny katalogisatör. Registreringen av varje titel har förenklats betydligt i och med att man fyller i ett formulär och inte

längre behöver utgå från MARC-formatet med dess interpunktion, berättar Ingrid Dannberg.

Övergången till Libris XL har dock inneburit en hel del jobb för katalogisatörerna på BTJ, vilket försvårats av att katalogiseringsreglerna samtidigt uppdaterats.

– Vi har befunnit oss i en process där vi både behövt lära oss RDA, de nya reglerna, samt Libris XL. Det har varit en stor omställning, men nu börjar saker falla på plats, säger Ingrid och avslutar:

– Men det är också det roliga med mitt jobb, att få lära sig nya saker. På min avdelning ägnar vi våra dagar åt en enda sak – katalogisering! Det är jätteroligt, men det är extra kul när det händer något nytt!

Katalogiseringspodden

Har du hört BTJ:s podd? Den handlar om katalogisering och metadata och kräver stor passion för katalogisering för att vara begriplig. I senaste avsnittet pratar vi om Bibliografisk service i nationell katalog, Libris XL och förkortad katalogisering.

Lyssna! Du som är intresserad av metadata och katalogfrågor.

Du hittar podden på [SoundCloud](#), [Stitcher](#), [Spotify](#) och [iTunes](#).

Det är onödigt att många sitter och gör samma sak

Helsingborgs stadsbibliotek står inför att anslutas till den nationella katalogen, en av de största förändringarna för de svenska folkbiblioteken på senare år. Samtidigt lämnar den nationella biblioteksstrategin mycket till fantasin om hur informationen i katalogen ska hållas korrekt och aktuell.

– Katalogiseringen är en viktig fråga som bör hanteras nationellt, säger Catharina Isberg, bibliotekschef i Helsingborg.

Hon är tydlig med hur hon tycker att de kommunala bibliotekens kataloger ska hanteras.

– Det är onödigt att många sitter och gör samma sak. Det viktiga för mig är att det är en instans som gör det. Att bygga katalogiseringskompetens tar tid. För att bli bra behöver man arbeta mycket med det. En nationell lösning säkrar en hög nivå på denna kompetens. Då kan vi lokalt lägga fokus på att arbeta nära våra användare.

Helsingborgs bibliotek står med en fot i samtiden och en i framtiden. Bibliotekschefen överser planerna på en 3000 kvadratmeter stor utbyggnad av biblioteket. Samtidigt är hon ordförande för en av divisionerna inom IFLA, den internationella biblioteksorganisationen. Och en röst i den nationella biblioteksdebatten.

– Jag har svängt i frågan om metadata. Från att tidigare ha tyckt att vi kan förenkla vår katalogisering betydligt mer än vad vi gör idag, till att vi inte kan göra det. Eftersom vi behöver informationen i så många olika sammanhang, säger hon.

En femte statsmakt. Så beskrivs biblioteken i den nationella biblioteksstrategin som var klar i mars i år. Medborgare med fri tillgång till världens samlade litteratur och kunskap ska ge en stark demokrati. Men utan en bra katalog kan den visionen inte bli verklighet.

»Jag har svängt i frågan om metadata.«

– Jag tror att vi alla är överens om problematiken. Men vi skulle behöva sätta oss ner och prata om hur vi löser det i framtiden, säger Catharina Isberg.

»Det är onödigt att många sitter och gör samma sak.«

Catharina Isberg.

Bibliotekens tillgänglighet vilar tungt på deras kataloger. Utan dem kan allmänheten inte ta del av kunskapen som erbjuds. Men när folkbiblioteken kopplas i den nationella katalogen Libris får ett nationellt kollektiv ansvaret för att innehållet är korrekt och aktuellt.

– Det finns en gemensam vilja att ”det här ska göras tillsammans”. Och att man gör det effektivt. Men hur, där skiljer det sig väldigt mycket. En del tycker att decentraliserat är bra och en del tycker att det är bra om det är centraliserat.

I dagsläget är det upp till biblioteken att leva upp till de kollektiva åtaganden som krävs för att Libris ska ha ett aktuellt och korrekt innehåll.

– Jag tror starkt på att Libris ska vara platsen för vår gemensamma metadata. Det jag är orolig för är att några få bibliotek betalar för metadata och att inte alla betalar. Så att det blir ett orättvist system.

Den nationella strategin säger att ”samarbetet i Libris ska drivas och samordnas på ett för alla parter effektivt sätt.”

»Det jag är orolig för är att några få bibliotek betalar för metadata och att inte alla betalar.«

– Det är en självklarhet. Samtidigt ser jag inte att det är effektivt om vi alla ska sitta och peta i samma katalogposter. Ju färre det är som är inne i det, desto bättre blir det för alla parter, säger Catharina Isberg.

SYNDETTIC SOLUTIONS

Ger liv åt ditt biblioteks information!

Omslagsbilder på e-media

Från och med april 2019, har vi med Syndetic Solutions även kopplat katalogposter på e-böcker och e-ljudböcker till omslagsbilder för våra kunder.

Med Syndetic Solutions har du:

- omslagsbilder på e-böcker
- omslagsbilder på e-ljudböcker
- omslagsbilder på svensk litteratur
- omslagsbilder på engelsk litteratur
- omslagsbilder på alla titlar som presenteras i BTJ-Häftet
- omslagsbilder på AV-media
- omslagsbilder på e-film (Viddla)
- innehållsbeskrivningar och innehållsförteckningar på svensk litteratur
- innehållsbeskrivningar på engelsk litteratur

Ta hand om hjärtat

Bibliotekskatalogen ses av många som bibliotekets hjärta. Med Syndetic Solutions fyller vi hjärtat med själ och gör katalogskatten levande för låntagarna.

Visste du att ...

... du kan lägga till verk/omslagsbild som du saknar. Gå in och fyll i formuläret på: btj.se/lagg-till-verksomslagsbild

Mer information om Syndetic Solutions

btj.se/syndetic

syndetic@btj.se

046-180 000

Kom ihåg!

Du kan alltid beställa BTJ-unika produkter oavsett vilken medialeverantör du har avtal med.

butik.btj.se

